

یه کییک له پارادۆکسه خه یامییه کان ئه وه یه، که کورد له بنه تای سبیه کانی سه دهی بیسته مدا، بۆ یه که م جار، چوارینه کانی خه ییامیان بۆ سه ر زمانی کوردی وه رگێراوه، واته زۆر درهنگ، چ له چاو زمانه دراوسیتکانی فارسیدا (تورکی، عه ره بی، ئۆردوو و ئه رمه نی... تا د) و چ له چاو زمانه ئه وروپاییه کاندا، که چی زمانی کوردی یه کییکه له زمانه هه ره نزیکه کان له فارسییه وه! هۆی ئه مه ش ده گه رپێته وه بۆ ترس و ترسنۆکیی هۆزانقانه پێشینه کانی کورد (ئه گه رچی فارسییان باش زانیوه و به ره مه میان پێ داناوه) له ئاکامی بلاو بوونه وهی ناقه ره رۆکه ده شه ربه ته بیه که ی (هه لبه ته به هۆی چوارینه نا ره سه نه کان و به پیتی تیگه یشته نی باو!) نه مه ازه زۆربه ی ئه و هۆزانقانه یله مه لای سوننی ئایینزا و پیری ته ربیقه ته سۆفییانه بوونه، به لام وه ل ئه وه شدا پتر له پازده پاچقه ی هه لبه سه ستقانیی چوارینه کانی خه ییام له زمانی کوردیدا (به کرمانجی نا قین و باکوور) هه یه، که هه مووی له ده قی فارسییه وه و ژماره ی چوارینه کانیان (له نیوان ۱۰ و ۳۷۲ چوارینه) دایه و به شیوه یه کی گشته ی باشن و هی ئه م هۆزانقان و ویژه قانانه ن:

- * کامه ران به درخان (۱۸۹۵ - ۱۹۷۸): (۱۰. ۴ چوارینه) له (۱۹۳۹) دا بلا بوۆته وه.
- * شیخ سه لام عازهبانی (۱۸۹۲ - ۱۹۵۹): (۲۱۶ چوارینه) وه ل ده قی فارسیدا بلا بوۆته وه، به داخه وه میژووی چاپی یه که می بۆم ته نکید نه بوۆه.
- * شیخ نووری شیخ سالح (۱۸۹۶ - ۱۹۵۸): (۲۸ چوارینه).
- * عه بدوللا گۆران (۱۹۰۴ - ۱۹۶۲): (۶۱ چوارینه).
- * هه ژار موکریانی (۱۹۲۰ - ۱۹۹۱): (۲۵۰ چوارینه).

چوارینه کانی خه ییام له زمانی کوردیدا

جهلال زهنگابادی

* مهلا خلیل مشهختی (۱۸۹۸-۲۰۰۷): (۳۴۰) چوارینه) له (۱۹۹۶) دا بلاوېوته وه.

* عهونی (عوسمان حهیب عهبدوللا) (۱۹۱۴-۱۹۹۲): (۱۴۰) چوارینه) له (۱۹۹۷) دا بلاوېوته وه.

* ئەحمدهد شالی (۱۹۲۴-۱۹۷۷): (۱۳۰) چوارینه) له (۱۹۹۹) دا وهل دهقی فارسیدا بلاوېوته وه.

* خوسرهو جاف (ل: ۱۹۴۵): (۱۹۹) چوارینه یه، بهلام پاچقه ی ۲۱ یان دووباره بۆته وه!

واته (۱۷۸ چوارینه) یه و وهل دهقی فارسی و عه ره بی و هه ندیک ئینگلیزیدا بلاوېوته وه.

* کهریم محمهدهد سالح (کوردستانی رۆژهلالت): (۳۷۲) چوارینه) له (۲۰۰۸) دا بلاوېوته وه.

* عهبدوللا بارزانی (۲۰۱) چوارینه) له (۲۰۱۰) دا بلاوېوته وه.

* سهباح قهره (کوردستانی باکور) (۲۴۶) چوارینه) له (۲۰۱۲) دا بلاوېوته وه.

* جهلال زهنگابادی (ل: ۱۹۵۱): (دهوروبه ری ۱۸۰) چوارینه ی ره سهن و زپه ره سهن و پارچه فارسییه کان و عه ره بییه کانی خه بیام، که نزیکه ی ۱۰۰ یان له گوڤاراندا بلاوېوته وه.

هه لسه ته، بیجگه له و پاچقه وانانه ی سه ره وه، چهند شاعیر و باسکاریکی دیکه ی کورد پاچقه ی هه ندیک له چوارینه کانی خه بیامیان کردوه، له واته: جه لاددهت به درخان، دکتور محمهدهد سدیق مفتی زاده، بیخود، شیخ مستهفا، فازل و دکتور محمهدهد نووری عارف.

لیره شدا ئیترم پیتم سهیره که گه لیک له پاچقه ی چوارینه کانی خه بیام به کوردی، نه مازه پاچقه ی مام هه ژار، وردی و ئەمانه تی چاوه روانکروایان تیدا نییه! ئەگه رچی زمانی فارسی و کوردی له رووی قاموسی و ریزمانییه وه زور له یه کدی نزیکن له گه ل پیوهندی رۆشنیریشدا. واته ئەوانه ی له فارسییه وه بۆ زمانانی: کوردی، په شتو، به لوچی، گیلکی، تالیشی و ئوسیتی و هرده گپرن ده بی سه رکه و توتوتر بن له هه موو پاچقه کانی زمانانی دیکه.

پاش بهراورد کردنیکی ورد و قوول و فراوان، ده توانم بلیم که باشترین پاچقه ی چوارینه کانی خه بیام بۆ زمانی کوردی به گشتی پاچقه که ی مهلا خه لیلی مشهختییه بۆ کرمانجی باکور و باشترین پاچقه بۆ کرمانجی ناڤین پاچقه که ی (عهونی) یه (۱) و پاچقه کانی شیخ سه لام و گوژان و شالی له وهی هه ژار موکریانی زور باشترین،

چونکه پتر له (۲۰۰) چوارینه ی پاچقه که ی مام هه ژار، ئەگه رچی چوارینانیککی جوان و نایابن، ناچنه نیو بازنه ی پاچقه وه، بگه له دانانی خودی مام هه ژارن به باندوری خه بیام، واته فریان به خه بیامه وه نییه و ئەگه ر به پاچقه له قه له میان بدهین، ده بی هه مرویان به پاچقه ی سوپه ر هه له بژمیرین!! لاوازترین پاچقه ش ئەوهی کهریم محمهدهد صالحه!

لیره شدا ده بی نامازه بکه م که فراوانترین لیکۆلینه وه بۆ پیناسه کردنی خه بیام ئەوهی ماموستا (خوسرهو جاف) له و هه ره چنه و ده بی نامازه بۆ هه وله به هاداره که ی ماموستا سه لاهه ددین ئاشتی بکه م، که دهقه فارسییه کانی چوارینه کانی خه بیامی وهل پاچقه که ی مام هه ژاردا له کتیبیکدا کۆکردوه ته وه و به پی پیو بیست نامازه ی بۆ و هه رگپانه کوردییه کانی کردوه و نامازه شی بۆ ئەو چوارینه نه کردوه که ده درینه پال که سانی دیکه وه، هه ره ها په راویزه به هاداره کانی ماموستا عه لئه ددینی سه جادی بۆ پاچقه که ی شیخ سه لام.

مایه ی ئەفسوس و داخه که ژماره ی وتار و توژیته وه سه بارهت به خه بیام و چوارینه و به ره مه کانی دیکه ی تا ئیستاکه له وه یه له (۱۵) تینه په رن و ئاسانه ده ستنیشان بکرتن و کۆبکرتنه وه، که هه ندیکیان له کۆششی ئەم به ریزانه ن: دکتور محمهدهد نووری عارف، سه لاهه ددین ئاشتی، دکتور محمهدهد به کر، ریبوار سیوهیلی، ته ها بابان، سوژان مه حوی و دلیر عوسمان قادر... تاد، بۆ به ش سه رناق ی کتیبه که ی ماموستا خوسرهو جاف (کوردو خه بیام نه ناسین) زور گونجاو و پر به پیسته، هه ر بۆ به ش سه رناق ی کتیبیکم به (با خه بیام باش بناسین) نا (۲)

ئاواته خوازم توژیته ران و پاچقه وانانی دیکه ی کورد کارین ئەوتۆ بکه ن، که خه بیام باشتر و باشتر بناسین.

(۱) چوارینه کانی خه بیام، پاچقه ی: عهونی، ساگرده وه و لیکۆلینه وه ی: جهلال زهنگابادی ۲۰۱۲ چاپخانه ی زانکۆی سه لاهه ددین - هه ولیتر

(۲) با خه بیام باش بناسین، لیکۆلینه وه ی: جهلال زهنگابادی، پاچقه ی: حه مه کهریم عارف ۲۰۱۳ ده زگای موکریانی - هه ولیتر.